

Piše: prof. dr. H. Muratović

DŽEMAL BIJEDIĆ I USVAJNJE BUDŽETA

Jučer sam pažljivo pratio „debatu“ o budžetu USK za 2022. godinu. Nisam se mogao načuditi šupljim pričama, neznanju i u krajnjoj liniji, neodgovornosti onih poslanika koji su bili protiv, ali i neuvjerljivosti onih koji su bili za usvanje bužeta. Naime, pri „raspravi“ je bilo upitno da li kritičari dobro poznaju pravnu prirodu budžeta, zadatke i funkcije budžeta, instrumente različite od budžeta, budžetska načela (statička i dinamička), među kojima su najvažnija **načelo realnosti** i načelo **budžetske specifikacije** (da prihodi i rashodi budžeta budu detaljno prikazani po vrstama i visini) i načelo **prethodnog budžetskog odobrenja**, koje podrazumijeva da budžet bude odobren od nadležnog zakonodavnog organa s obzirom da je on pravni akt, planski akt i jednogodišnji akt. Dakle, donošenju budžeta morao je prethoditi izvještaj o izvršenju budžeta za prethodnu godinu, jer se nijedan prihod, niti rashod u narednoj godini ne može ubrati ni potrošiti prije nego što se budžet odobri od strane Skupštine (parlamenta).

U budžetsko-pravnoj praksi često se dešava da Vlada na vrijeme ne pripremi budžet, da se na vrijeme ne sazove Skupština, da se ne postigne pravovremena saglasnost u Skupštini i sl. S obzirom da **javno-pravne službe moraju funkcionisati (egzistirati)**, u tom slučaju donosi se **Odluka o privremenom finansiranju**, koja obično može trajati do tri mjeseca. Ovo, privremeno finansiranje, vrši se putem tzv. budžetske dvanaestine, koju odobrava Skupština. Ovim se osigurava da korisnici budžetskih sredstava mogu svoje zadatke uredno i na vrijeme izvršavati i prije nego što se donese budžet, a istovremeno se osigurava da se eventualno nekontrolisano vrši trošenje budžetskih sredstava od izvršnog organa. U Skupštini USK ne **samo da nije usvojen budžet, već nije donesena ni Odluka o privremenom finansiranju**. Poslanike koji su bili protiv Odluke o privremenom finansiranju **direktno pitam**:

- zašto ste opstruirali donošenje i Odluke o privremenom finansiranju,
- ko vas je ovlastio da praktično blokirate život u Kantonu,
- kome i kakvu drskost pokazujete vi, koji primete mjesečno više od 3.000 KM, a praktično ne radite ništa. Većina vas našminkana sjedi u klupama kao da ste izgubili dar govora. Jedino su vam u funkciji ruke koje (ne)dižete dok vam šef ne dozvoli,
- o kojoj vi to demokratiji i odgovornosti zborite i kome?!

Vladu USK pitam: da li je izrada-sastavljanje budžeta, prošlo kroz budžetsko-procesne faze, odnosno kroz:

- budžetsku inicijativu,
- izradu nacrtu budžeta,
- prijedlog budžeta i
- poštovanje načela realnosti i budžetske specifikacije, da bi se izglasao budžet?!

Ako Vlada nije ispoštovala budžetsko-procesne faze, onda je odgovornost na njoj. Međutim, ako je to učinila, onda je odgovornost na onima koji su bili protiv usvajanja budžeta i Odluke o privremenom finansiranju. Stoga sam u uvodu i rekao da branioci budžeta nisu uvjerljivi, jer su morali inzistirati baš na činjenici da su poštovali sve budžetsko-procesne faze. **To su morali naglašavati ne samo Premijer, već i svi ministri i svi poslanici**

koji su za. Ako i to nije bilo dovoljno, onda je trebalo **odrediti pauzu i pozvati najznačajnije budžetske korisnike da se oni očituju.** Tada bi kočničari usvajanja budžeta dobili ili satisfakciju ili demokratski šamar. Onda ne bi bilo potrebno „ubjeđivanje“ jednog poslanika i predsjednika sindikata da „argumente“ ponude skoro preko fizičke tuče u Skupštini USK.

Sve ovo sam napisao jer sam se sjetio problema pri usvajanju bužeta SFR Jugoslavije. Naime, Savezni budžet predlagalo je Savezno izvršno vijeće (SIV). I tu je bilo mukotrpno doći do usvajanja prijedloga budžeta za Saveznu skupštinu. **Predsjednik SIV-a bio je rahmetli Džemal Bijedić.** I kada je nakon diskusija shvatio da za prijedlog budžeta neće glasati ministri iz Slovenije i Hrvatske, odredio je pauzu od sat vremena. Sjednicu SIV-a snimala je televizija. Prije sjednice svom savjetniku (Bosancu) rekao je da ga zove na telefon kada mu da znak pokretom lijeve ruke i da kaže da ga zove Tito, što je ovaj i učinio. Bijedić je prekinuo sjednicu, rekavši da ide kod Tita. Sjeo je u auto i vozač ga je odvezao u obližnji restoran. Tu je Džemal popio litru Mostarske žilavke, popričao sa vozačem i za sat vremena vratio se u svoj kabinet. Njegova sekretarica prvo je pozvala najžešćeg Slovenca koji je bio protiv budžeta. Kada je Slovenac ušao, stamiteni Hercegovac Bijedić je ustao i rekao mu: „**Vidiš, bio sam kod Tita i on je rekao da se budžet mora usvojiti!**“ Kada je Slovenac počeo da se i dalje opire, Bijedić ga je uhvatio za prsa i rekao mu da više neće imati milosti i da će se on zaustaviti na zidu! Izbacio ga je van. Nakon njega na red je došao najgrlatiji ministar iz Hrvatske. Redosljed radnji i „ubjeđivanja“ bio je isti. Nakon „demokratskog“ razgovora sa najgrlatijim ministrom iz Slovenije i Hrvatske, Bijedić je u salu i samo i pitao: „Ko je za prijedlog budžeta koji ste dobili?“ Svi su glasali i budžet je jednoglasno usvojen. Nakon što je Tito saznao za ovaj postupak Bijedića, nasmijao se i rekao da je učinio pravu stvar.

U kontekstu mrcvarenja oko usvajanja budžeta USK, očigledno je da bi nam trebao jedan Bijedić, koji bi „demokratski“ urazumio umišljene demokrate koji nisu htjeli usvojiti ni Odluku o privremenom finansiranju. Ali, da bi se takav pojavio, on bi morao imati ljudski, politički i svaki drugi integritet. Jer, **Bijedić je znao obući radno odijelo, sjesti u auto, staviti kosu, brus, tobolicu, gajbu vinai sam krenuti u Zapadnu Hercegovinu i zaustaviti se kod prvih kosaca, pozdraviti se sa njima i nastaviti kositi sve do mraka.** Zamislite bi li tako nešto danas i u snu pomislio legitimni u Hrvata (Čović)? Ili, pri dolasku u Bihać, na pitanje šta će popiti, rekao je vino. Kada su mu donijeli Graševinu, odbio je, izruživši domaćine što mu nisu donijeli neko hercegovačko vino. Tada je uslijedila trka po prodavnicama da se nađe „Žilavka“ ili „Blatina“. Dakle, Bijedić je javno i bez kalkulisanja pokazao da je ekonomski nacionalista Hercegovine. Da se „čuvari“ vjere ne bi prerano naoštrili da ga kritikuju zbog vina, **upozoravam ih da sačekaju samo jedan trenutak.** Naime, u vrijeme naftne krize, nastale nakon Arapsko-izraelskog sukoba, Jugoslavija je imala problem snabdijevanja naftom. Tada je Tito pozvao Bijedića i rekao mu: „Džemal, ti si Musliman i najpogodnija si ličnost da riješiš problem nafte!“ Na pitanje zašto baš on, Tito mu je rekao: „kada si uspio ubijediti ove naše oko Saveznog budžeta, uspješno i Arape. Jednostavno, odi kod Gadafija i drugih i prvo na džumu, pa onda razgovor o nafti. Ti to znaš, kao što sam i ja znao da trebam izuti cipele pri ulasku u muslimansku kuću moga prijatelja Nurije Pozdrerca 1942. godine!“ Bijedić je to i učinio i u Jugoslaviju su vrlo brzo stigli tankeri nafte.

Danas kada mladi, nadobudni i neinformisani omalovažavaju najznačajne ličnosti iz života Bošnjaka, zaboravljaju ili ne znaju da je po Ustavu Jugoslavije predsjednik SIV-a mogao biti isti čovjek samo dva puta zaredom. Budući da se Bijediću bližio istek drugog mandata, Tito je

pokrenuo inicijativu izmjene Ustava SFRJ da bi Bijedić mogao i po treći put biti predsjednik SIV-a. Da li je i to razlog što je izgubio život u avionskoj nesreći prije 45 godina, ostaje otvoreno pitanje. O kakvoj ličnosti se radi svjedoči i činjenica da je on postao praktično druga ličnost u Jugoslaviji (iza Tita) nakon 1971. godine, kada su se Muslimani prvi put u svojoj historiji mogli izjasniti kao posebna nacija sa veliko M, a ne samo kao vjerska skupina. Koliko je ovaj časní čovjek bio samouvjeren u ono što i kako radi, najbolje potvrđuju zapisnici sa sjednica SIV-a. Tako je na jednoj sjednici Borisav Jović (kasnije član Predsjedništva SFRJ i provodilac Miloševićeve politike), buneći se zbog nekog prijedloga predsjednika Bijedića i ispravivši ga riječima „ja nisam Borislav, već Borisav!“, Bijedić mu je hladno odbrusio: „vidiš, ja sam mislio da si ti „lav“ (od Borislav), a ne „av“, aludirajući na onoga ko laje (psa). Poslije ovoga, Jović je začutao i nije se više javljao za diskusiju. Dakle, vispreni Hercegovac znao je biti oštar i zajedljiv kada je to trebalo. Kako je početkom 1970-tih godina bila žučna rasprava o književnosti i o jeziku, formalna tema bila je karakter književnosti H. Hume na simpoziju organizovanom u Mostaru. To je poslužilo Skenderu Kulenoviću da oko 80% vremena govori o zapostavljenosti našeg (praktično, bosanskog) jezika, a ostalih 20% o književnosti Hume. Jer, tada je to mogao (i smio) Kulenović jer je napisao poemu „Stojanka, majka Knešpoljka“, ali je iza sebe imao i podršku Džemala Bijedića. Dakle, led okovan oko Muslimana tada su smjeli i mogli probiti samo oni najbolji i najhrabriji. Stoga, naučimo nešto iz njihovih primjera. To vrijedi i za poslanike u Skupštini USK, koji moraju shvatiti da lagodno žive na grbači bosanske sirotinje, ne radeći praktično ništa, a primajući visoke svote novca koje su sa vjerskog stanovišta haram, a sa društvenog bezobrazluk. Ako se već predstavljaju kao patriote koji zastupaju interese naroda i koji se pozivaju na narod, koji ih je izabrao, neka dijele i sudbinu toga naroda i u najboljem slučaju, primaju prosječnu mjesečnu platu (paušal) u iznosu od 1.007 KM. Ako to neće učiniti, onda bi ih budžetski korisnici trebali iz Skupštine izjurići toljagama. Jer, izgleda da kod nas pali samo Lenjinov tip revolucije. Posebno za one kočničare koji ne nude ništa, osim da pričaju otrcane fraze, ne nudeći ništa kvalitetno novo, osim da se dočepaju vlasti. Previše providno i za moga samoukog komšiju!